

לפעמים האורות קרובים מכפי שנדמה לנו

בעקבות הכנס לרגל הופעת ספרו של מוקי צור,
'אורות רחוקים'

:: תום פחימה

"למה קראתם לי, חופי הפלא?
למה כזבתם, אורות רחוקים?"
(רחל)

ב-8 במאי השתתפתי בערב מרגש לכבוד ספרו החדש של מוקי, שנערך על-ידי בית יגאל אלון ותנועות הבוגרים. הגעתי לשם גם כבוגר ומדריך במכינה ע"ש רבין, שבוגריה מקיימים קשר מיוחד ומתמשך עם מוקי ועם מפעלו הרוחני-חברתי; וגם כחבר 'מעגל הקבוצות השיתופיות', שהקבוצה שלי - קהילת שחר (ביקנעם) - לוקחת בו חלק בשנה האחרונה.

עבורי היה האירוע מאוד מרגש, מעורר השראה וממלא בכוחות, שיספיקו לפחות לעוד כמה שנים של פעילות. וזאת מכמה סיבות. קודם כל, כי (הספר של) מוקי הוא כזה: מרגש, מעורר השראה וממלא כוחות. הספר 'אורות רחוקים' עוסק במגוון נושאים, שלרובם חוט שני אחד: השאלה - איך אנו זוכרים את העבר, ואיך זה (האופן שבו אנו זוכרים את העבר) משפיע על ההווה ועל העתיד? 'האורות הרחוקים' מגיעים מהעבר ההיסטורי, וקשה לנו לראות אותם בכירור. אך הם גם האורות של העתיד האוטופי, שקשה לנו להבחין בדרך אליהם, מבעד לאפלט הניאון המסנוורת של ימינו.

זה מזכיר לי שבערב שירי העלייה השלישית סיפר מוקי למה הוא כל-כך עסוק בזיכרון העבר. הוא הסביר שבשבילו, עוד מהילדות, "הזיכרון הוא בכלל עניין של העתיד". כפי שאמו היתה נוהגת לומר לו: "תזכור את הסוודר!". כמי שלוקח חלק בניסיון לעצב 'בית-מדרש חלוציות' במכינה, גם אני עסוק לא מעט בלימוד העבר. לפעמים אני תוהה: למה הם כל-כך מעניינים אותי? מדוע אני עסוק שעות כה רבות בחייהם וכתביהם של קומץ מהגרים, שהסתובבו לפני מאה שנים בפרובינציה הנידחת הזאת, ושהחברה שלנו הדחיקה את מורשתם. למה הם מפעמים אותי כל-כך? ואז

אני נזכר בסוודר של מוקי... אז זאת ההזדמנות להודות לך, מוקי, על שאינך חדל מלהזכיר לנו את הסוודרים של אנשי העליות השנייה והשלישית, שניקח אותם איתנו לעתיד הקר.

הסיבה השנייה לעוצמת האירוע היתה המשתתפים. האירוע היה נדיר וייחודי מבחינת הרכב המשתתפים, שכלל נציגות מכובדת מכל תנועות הבוגרים של תנועות הנוער בחדר אחד: הנוער העובד והלומד, קבוצות הבחירה, המחנות העולים, השומר הצעיר, הבונים דרור ומעגל הקבוצות. יואל מרשק, מהתנועה הקיבוצית, בירך את מוקי במעמד זה: "רק אתה יכול להביא לכאן את כל האנשים האלה".

המקבץ האנושי הזה העצים בי את התחושה שאנחנו חלק מהתרחשות אמיתית. התרחשות שהיא אנטייתזה אנושית ואחראית למהפכת ההפרטה, ולמהפכת ההתבוללות ואובדן הזהות והמצפן המוסרי. בערב זה ניכר היה עד כמה ההווה הזאת חיה, תוססת ונישאת על כתפי אנשים המשקיעים בה את חייהם. תנועות הבוגרים, קהילות וקבוצות שיתופיות, הן בעיני התופעה החשובה, המרתקת והמבטיחה ביותר בחברה הישראלית היום. אנשים צעירים, מלאי חיים ותקווה, שקמים נגד רוח התקופה ונגד כל המוסכמות ומנגנוני התגמול של החברה, ועושים מעשה. מעשה שיתופי, חברתי, חינוכי, פוליטי ותרבותי. אנשים המשליכים עצמם בכל הכוח על כף המאזניים של האנושיות, הצדק והשוויון, שהולכת ומאבדת משקל לטובת כף הניכור, העושה והניצול.

הסיבה השלישית להתרגשותי קשורה בתוכן האירוע עצמו. הערב היה למעשה מסכת תרבותית, המורכבת מקטעים מומחזים מתוך הספר, שירים מולחנים ודברי אומר של נציגי התנועות. הקטעים המומחזים, שביצעו חברים מגרעיני אומנויות, המחישו היטב, בעיני, את רוח הספר. היו משולבות בהם, במעין קולאז',

"האורות הרחוקים" מגיעים מהעבר ההיסטורי, וקשה לנו לראות אותם בבירור. אך הם גם האורות של העתיד האוטופי, שקשה לנו להבחין בדרך אליהם, מבעד לאפלט הניאון המסנוורת של ימינו.

אז זאת ההזדמנות להודות לך, מוקי, על שאינך חדל מלהזכיר לנו את הסוודרים של אנשי העליות השנייה והשלישית, שניקח אותם איתנו לעתיד הקר.